

Przestępstwa z art. 301 KK w ujęciu prawnokarnym i kryminologicznym

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

Przedmowa

Niewypłacalność dłużników czy problem tzw. zatorów płatniczych powszechnie uchodzą za bolączkę współczesnych modeli różnych branż biznesowych. Dodatkowo trudności w sferze funkcjonowania określonych podmiotów implikują tzw. taktyczne bankructwa, które w pewnych okresach gospodarczych noszą miano „lawinowych”, a problemy niewypłacalności dłużników czy też upadłości od kilku lat budzą w kraju coraz większy niepokój.

Asumpt do podjęcia badań w zakresie przestępstw stypizowanych w art. 301 KK¹, stanowi – skądinąd banalne – stwierdzenie, że ryzyko występujące w obrocie, będące immanentną cechą społecznej gospodarki wolnorynkowej, niejednokrotnie prowadzi do patologii wśród jej uczestników. Dodatkowo obserwacja realiów społecznych skłoniła ku przypuszczeniu, że zagadnienie związane z odpowiedzialnością dłużników za przestępstwa przeciw wierzycielom stanowi niezwykle ważny element dyskusji, który powinien być rozpatrywany z uwagi na skutki jakie generuje.

Niewątpliwie upadłość czy niewypłacalność stanowią naturalny element ryzyka, jakie podejmuje każdy uczestnik obrotu, a kwestia dochodzenia ewentualnych roszczeń z tego tytułu przypada instrumentom prawa cywilnego czy upadłościowego. Z oficjalnych danych opracowywanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości czy Euler Hermes wynika, że w Polsce odnotowywany jest ciągły wzrost upadłości. Wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej w samym 2020 r. stwierdzono 13 084 upadłości. Jest to wynik większy aż o 64,5% w porównaniu z 2019 r. Natomiast w tym samym roku, wśród przedsiębiorców odnotowano 437 upadłości, z czego najwięcej postępowań dotyczyło spółek z o.o. (55,15%) i indywidualnych działalności gospodarczych (25,86%). Skoro ustawodawca penalizuje zachowania polegające na „doprowadzeniu do swojej niewypłacalności lub upadłości”, to taki obraz danych powinien wzbudzać zainteresowanie wśród karnistów czy kryminologów. Czynienie rozważań w takim kontekście jest tym bardziej uzasadnione, jeżeli weźmiemy pod uwagę fakt, że przestępstwa przeciw wierzycielom nie stanowią nawet promila przestępstw w naszym kraju. W tym miejscu rodzi się zatem pytanie o prawdziwość tych danych. Taki stan rzeczy jest bardziej interesujący, gdy przyjrzymy się danym statystycznym ukazującym, że przestępczość gospodarcza w naszym kraju wzrasta, mimo iż rozmiary przestępczości ogółem zmniejszają się.

Choć przestępstwa stypizowane w art. 301 KK nie stanowią w polskich realiach *novum*, to niewątpliwie niewypłacalność lub upadłość (zwłaszcza tę ostatnią) coraz

¹ Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.).

częściej wykorzystuje się jako wygodny instrument uwalniania się od długów, z jednoczesnym pokrzywdzeniem wierzycieli. Niemniej, z uwagi na dość szerokie instrumentarium kreowania stosunków pomiędzy dłużnikami a wierzycielami, przewidziane chociażby w szeroko rozumianym postępowaniu insolwencyjnym, ustalenie podstaw odpowiedzialności karnej dłużników wymaga szczególnej metodyki prowadzenia postępowań. Z tego punktu widzenia zagadnienie to wymaga analiz na styku prawa karnego, kryminologii oraz polityki kryminalnej, z jednoczesnym uwzględnieniem zasad prawidłowego obrotu gospodarczego.

W konsekwencji zasadne staje się pytanie o rolę i efektywność przepisów karnych w kontekście zwalczania nieuczciwych praktyk dłużników zmierzających do celowej niewypłacalności. Takie ujęcie problemu jest nader aktualne, nie tylko na płaszczyźnie dogmatycznoprawnej, ale również kryminologicznej.

Opinio communis, typizacja zachowania karnego związanego z obrotem gospodarczym stanowi wyzwanie, przed którym staje ustawodawca, co tym bardziej widoczne jest w odniesieniu do zachowań objętych kryminalizacją przez przepis art. 301 KK. Wynika to z założenia, że proces wykładni przestępstw gospodarczych powinien być oparty o rekonstrukcję norm sankcjonowanych mających swoje źródło w przepisach innych gałęzi prawa.

Powyższe uwagi czynią zasadnym twierdzenie, że przestępstwa popełniane przeciw wierzycielom stanowią specyficzną kategorię przestępstw stypizowanych w KK, gdyż legitymacja do stanowienia w tym zakresie prawa karnego wynika z naruszenia innych niż karnoprawne przepisów regulujących stosunki pomiędzy uczestnikami obrotu. Bowiem wszelkie kwestie związane ze spłatą zobowiązań dłużnika regulują normy prawa upadłościowego. W rezultacie, dążąc do wyznaczenia granic ewentualnej odpowiedzialności karnej dłużnika, należy zrekonstruować normy wyznaczające zakres bezprawności działań dłużnika z innych przepisów prawa, co pozwala twierdzić, że prawo karne traktowane jest jako *ultima ratio*, że pełni w tym zakresie funkcję subsydiarną. Niezależnie jednak od posiadanych środków pozakarnych, związanych z możliwością zabezpieczenia roszczeń na etapie przedsądowym oraz sądowym, rodzi się pytanie o rzeczywisty obraz możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej nieuczciwego dłużnika. Trafność zatem rozwiązań kryminalizujących owe zachowania wymaga pogłębionej analizy.

Według autorki zachowania nieuczciwych dłużników stanowią ważny i niedoświadczany na gruncie empirii problem prawny i społeczny, który wpisuje się w szeroko pojętą przestępczość gospodarczą. Chcąc nadać owej tematyce szerszy wymiar, a nie tylko ograniczać się do analizy tekstów prawnych, podjęto badania w kierunku zdiagnozowania praktycznych trudności w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępstw gospodarczych, w szczególności w kontekście art. 301 KK. O ile w dotychczasowym dorobku naukowym przedmiot badań koncentrował się wokół całej grupy przestępstw przeciw wierzycielom (art. 300–302 KK), o tyle autorka zawężyła ich zakres do art. 301 KK, traktując go jako szczególnie przejaw nadużyć w obrocie gospodarczym,

przy wątpliwej jednocześnie konstrukcji norm wynikających z dyspozycji owego przepisu.

Zawężenie naukowego zainteresowania do przepisu art. 301 KK podyktowane było uznaniem zjawiska „sterowanego bankructwa” czy też „usunięcia majątku” za szczególnie wyrafinowaną formę działań dłużnika, zmierzającą do pokrzywdzenia wierzycieli. Użyte w tym miejscu sformułowanie „sterowane bankructwo” jest celowe, gdyż zdaniem autorki, oddaje intencję zachowań sprawców, którzy przy urzeczywistnieniu się materialnoprawnych przesłanek do stwierdzenia upadłości, w istocie swoim zachowaniem doprowadzają do niewypłacalności bądź upadłości *de iure*, lecz element wolicjonalny skoncentrowany jest od początku na wykreowaniu okoliczności, których zaistnienie w świetle prawa doprowadzi do braku możliwości zaspokojenia roszczeń wierzycieli. W przeciwieństwie do pozostałych przestępstw penalizujących zachowania nieuczciwych dłużników (art. 300 KK), w art. 301 KK ustawodawca poddał kryminalizacji przede wszystkim doprowadzenie do stanu niewypłacalności czy upadłości, czyniąc z owego sformułowania opis nie tylko czynności sprawczej, ale jednocześnie karalny skutek. Co więcej, z zaciekawieniem podjęto analizę przestępstw (art. 301 § 2 i 3 KK), których karalny skutek w istocie sprowadza się do stanu niewypłacalności czy upadłości, co w świetle prawa upadłościowego stanowi naturalny element ryzyka podejmowanego przez każdego z uczestników obrotu. Na wstępie należy już zauważyć, że specyficznym rodzajem ryzyka jest dozwolone ryzyko gospodarcze, które odnosi się do potencjalnego zagrożenia szkodą spowodowaną nieadekwatną decyzją gospodarczą. W rezultacie owo ryzyko stanowi poniekąd determinant odpowiedzialności karnej dłużnika.

Jednocześnie, już na etapie wstępnej analizy literatury przedmiotu ustalono, że przepisy zawarte w art. 301 KK można z pewnością uznać za jedno z najbardziej kontrowersyjnych w KK. Takiego stanu rzeczy dowodzi brak jednolitego stanowiska w zakresie wykładni poszczególnych znamion przestępstw, która przejawia się w nader skrajnych rozbieżnościach interpretacyjnych, co przekłada się na trudność w kontekście praktycznego stosowania art. 301 KK. Ponadto nie bez znaczenia pozostaje fakt, że analizowana regulacja nie została poddana weryfikacji od początku lat 90., pomimo że od lat wywołuje wątpliwości związane z praktycznym stosowaniem. Właściwie od początku obowiązywania KK, podstawowym przedmiotem dyskusji przedstawicieli doktryny, jak i judykatury, uczyniono kwestie związane z normatywnym znaczeniem tytułu Rozdziału XXXVI, jak i podmiotu analizowanych występków. Ponadto regulacja ta nie stanowi przedmiotu holistycznego ujęcia, która właśnie w takim wymiarze winna być dyskutowana.

Zakres tytułu opracowania wynika z faktu, że ustawodawca stypizował w art. 301 KK różne typy czynu zabronionego: udaremnienie lub ograniczenie zaspokojenia należności swoich wierzycieli przez utworzenie na podstawie przepisów prawa nowej jednostki gospodarczej i przeniesienie na nią składników swojego majątku (§ 1), umyślne doprowadzenie do swojej upadłości lub niewypłacalności (§ 2), doprowadzenie do swojej upadłości lub niewypłacalności w sposób lekkomyślny – w szczególno-

ści przez trwonienie części składowych majątku, zaciąganie zobowiązań lub zawieranie transakcji oczywiście sprzecznych z zasadami gospodarowania (§ 3). Wydaje się, że umieszczenie w jednej jednostce redakcyjnej trzech różnych czynności sprawczych miało swój cel w zamiarze ustawodawcy, tyle że forma w jakiej zostało to uchwalone w dzisiejszych realiach gospodarczych jawi się jako co najmniej wątpliwa. Niezaprzeczalnie, dostrzegalny jest związek wszystkich trzech wymienionych występów, gdyż opisane w nich zachowania są w istocie sposobami na „upozorowanie” niemożności zaspokojenia wierzycieli, czy to przez przeniesienie składników majątku, czy przez doprowadzenie do zaplanowanej upadłości/niewypłacalności.

W związku z powyższym autorka skłania się ku pytaniu o zasadność utrzymywania w rodzimym porządku prawnym regulacji typizującej trzy różne rodzaje czynności sprawczych, które przez łączne umieszczenie w jednej jednostce redakcyjnej w doktrynie często określane są mianem „pozornego bankructwa”, co nie wydaje się uzasadnione².

Wymaga zaakcentowania, że używane w opracowaniu wyrażenie „przestępstwa przeciw wierzycielom”, jest wyrażeniem umownym, gdyż zwrot „przeciw” sugeruje, że czyn dłużnika godzi w wierzycieli, a tymczasem godzi w interesy wierzycieli, które są elementem uczciwego i rzetelnego obrotu³. Ponadto autorka wielokrotnie posługuje się pojęciem „przestępstwa gospodarcze”, co przesądza o konieczności dokonania już we wprowadzeniu operacjonalizacji owego pojęcia⁴. W rodzimym dorobku doktryny nie występuje jednolita definicja terminu „przestępstwo gospodarcze”. Jak zauważył R. Zawłocki przestępstwa gospodarcze to pojęcie umowne, wzięte z języka prawniczego, nieposiadające swojej definicji ustawowej: „W istotnej mierze wynika to z przeszkody o charakterze obiektywnym, a mianowicie z faktycznej różnorodności przejawów przestępczości w sferze gospodarowania”⁵. Jeżeli przyjąć, że prawo karne gospodarcze jest częścią prawa karnego i jest ściśle związane z obrotem gospodarczym to uznać należy, że przestępstwem gospodarczym jest czyn zabroniony, którego głównym przedmiotem zamachu jest obrót gospodarczy (podstawy obrotu gospodarczego)⁶. Z uwagi na syste-

² Jak wskazuje O. Górniok: „Nazwa «oszukańcze bankructwa» przeszła z mowy potocznej do języka prawniczego karnistów jako równoznaczna z bankructwami planowanymi czy sterowanymi. Dwie ostatnie nawiązują do zamiaru, któremu podporządkowane są czynności podejmowane przez sprawcę. Pierwsza natomiast określa je jako oszukańcze, ukrywające zamiar sprawcy, pozorowaniem bankructwa zwyczajnego, takiego, które jest następstwem okoliczności niezależnych od sprawcy lub chociażby wynikające z jego niedoświadczenia profesjonalnego, czy nawet niedostatku potrzebnej uwagi”. Zob. O. Górniok, *Ocena prawno-karna*, s. 28–37.

³ W doktrynie występuje również określenie „przestępstwa na szkodę wierzycieli”, niemniej z uwagi na to, że na gruncie analizowanych przestępstw art. 301 § 1 KK jest przestępstwem skutkowym, określenie to nie jest do końca zasadne.

⁴ E. Szwedek, *Z problematyki*, s. 295.

⁵ R. Zawłocki (red.), *System Prawa Handlowego*, t. 10, kom. do rozdziału 1, teza 25.

⁶ J. Skorupka, *Prawo*, s. 16. Zob. też R. Zawłocki (red.), *System Prawa Handlowego*, t. 10, kom. do rozdziału 1, *passim*.

matykę przepisów z art. 301 KK, przestępstwa nim objęte traktowane są jako przestępstwa gospodarcze i w takim ujęciu traktowane są na gruncie niniejszego opracowania.

O ile w literaturze można odnotować bogaty dorobek w kontekście przestępstw gospodarczych, o tyle zauważalny jest brak szerszych prób opisu modelu ścigania przejawów przestępczości przeciw wierzycielom, a przecież problem ten jest ważny z uwagi na skutki jakie rodzi w kontekście prawidłowego funkcjonowania obrotu. Większość stanowi pokłosie przemian gospodarczych, które dokonały się na początku lat 90., przez co dotyczą ogólnego zjawiska przestępczości gospodarczej. Powyższe uwagi są aktualne również w kontekście literatury kryminologicznej. Tym bardziej diagnozuje się brak aktualnego opracowania naukowego z pogranicza prawnokarnego i kryminologicznego.

Odnosząc się do licznych opracowań traktujących o przestępczości gospodarczej *sensu largo*, w pierwszej kolejności wypada wskazać O. Górniok, której liczny dorobek naukowy w tym zakresie nadał poniekąd kierunek późniejszych rozważań⁷. Można wręcz pokusić się o stwierdzenie, że: „Przestępczość gospodarcza i jej zwalczanie” datowana na 1994 r. stanowi elementarz wiedzy w zakresie przeciwdziałania szeroko rozumianej przestępczości gospodarczej. Zważywszy na szereg innych opracowań naukowych, należy stwierdzić, że dostęp do rozważań w zakresie przestępczości gospodarczej znajduje się na wystarczającym poziomie, przy czym dostrzegalne są luki w kontekście konkretnych typów czynów zabronionych, w ramach rozdziału poświęconego przestępstwom przeciw obrotowi gospodarczemu. Krystalizuje się wręcz pewna dysproporcja pomiędzy literaturą przedmiotu poświęconą niektórym z nich, np. przestępstwu styżyzowanemu w art. 296, 299 a art. 301 KK.

Jeżeli chodzi o opracowania w kontekście art. 301 KK, dostępne są artykuły, glosy, w których za główny cel rozważań przyjmuje się analizę jego znamion, przy czym w przeważającej liczbie publikacji przestępstwo to jest opisywane na tle grupy przestępstw przeciw wierzycielom⁸. W takim ujęciu powstały również publikacje monograficzne o charakterze dogmatycznoprawnym. Z całą pewnością za autorytet w tym zakresie może zostać uznany R. Zawłocki⁹. Natomiast na poziomie empirii należy przywołać pozycję T. Kierzyka i J. Skorupki¹⁰, czy też J. Skorupki¹¹. Należy zauważyć,

⁷ Np. O. Górniok, *Ustawa; taż*, Prawo, *passim*; *taż*, *Przestępstwa gospodarcze, passim*.

⁸ Jako przykład należy wskazać: J. Majewski, *Przestępstwa*, s. 2–8; R. Zakrzewski, *Przestępstwa na szkodę wierzycieli*; J. Skorupka, *Pojęcie dłużnika w typach przestępstw na szkodę wierzyciela*, PS 1999, Nr 6, s. 32–57; J. Skorupka, *Karnoprawna ochrona wierzycieli*, 2003, s. 82–91; M. Kopacz, *Pozorne bankructwo*, s. 9–18; E. Hryniewicz, R. Zawłocki, *Nieumyślność*.

⁹ R. Zawłocki, *Przestępstwa przeciwko wierzycielom; tenże* (red.), *System Prawa Handlowego*, t. 10, Warszawa 2018; *tenże*, *Prawo*.

¹⁰ T. Kierzyk, J. Skorupka, w: M. Bojarski (red.), *Karnoprawna. Pozycja powstała w ramach projektu badawczego w latach 2000–2002. Projekt badawczy Nr 1 H02A 018 18 finansowany przez Komitet Badań Naukowych w latach 2000–2002*.

¹¹ J. Skorupka, *Karnoprawna ochrona wierzycieli*, 2001.

że przed złożeniem ostatecznej wersji monografii do druku ukazało się opracowanie M. Currit¹².

Za główny cel opracowania postawiono zdiagnozowanie karnoprawnych i kryminologicznych aspektów przestępstw z art. 301 KK, tak aby ukazać dogmatyczny, jak i praktyczny wymiar badanego zagadnienia. Dokonany zarys problemu uwypuklił konieczność zrozumienia i opisanie coraz powszechniejszego zjawiska polegającego na taktycznym uchylaniu się od zaspokajania roszczeń wierzycieli, jak również sformułowanie podstawowych wniosków płynących z jego analizy. Jednocześnie wymaga podkreślenia, że niniejsza monografia nie aspiruje do miana opracowania wszechstronnego oraz całościowo wyczerpującego temat karnoprawnej odpowiedzialności za „niezaspokojenie wierzycieli”, gdyż zdaniem autorki takie ujęcie zostałoby zrealizowane tylko wtedy, gdyby za przedmiot analizy uczynić również przestępstwa stypizowane w art. 300 i 302 KK.

Opracowanie składa się z 8 rozdziałów, które poprzedza przedmowa, a wieńczy podsumowanie. Założenia i hipotezy przedstawione w niniejszym opracowaniu kształtują układ pracy. Rozdział I ma charakter metodologiczny. Ta część rozważań wprowadza do badań własnych autorki poprzez przedstawienie przedmiotu i celu badań oraz określenie problemów i hipotez badawczych. W rozdziale tym wskazano także na zastosowane metody, techniki i narzędzia badawcze oraz zarysowano organizację i przebieg przeprowadzonych badań.

W rozdziale II dokonano analizy w warstwie dogmatycznej historycznych aktów prawnych. W pierwszej kolejności badaniu poddano KK32¹³, w którym ustawodawca po raz pierwszy stypizował zachowania wpisujące się w aktualny art. 301 KK. Następnie odniesiono się do okresu obowiązywania KK69¹⁴, gdzie akt ten nie przewidywał odpowiedników analizowanych przestępstw, po to by finalnie ukazać *ratio legis* OchrObrGospU¹⁵. Ustawa ta stanowiła pierwszy etap kryminalizacji w obrocie gospodarczym, a której treść znalazła wierne odzwierciedlenie w obowiązującym KK. Rozdział zawiera również analizę OdpZbiorU¹⁶ w obecnie obowiązującym kształcie, a dodatkowo uznano za stosowne przedstawić projektowane zmiany. Z dzisiejszej perspektywy wiadomo już, że Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary i zmianie niektórych ustaw w wersji zaproponowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Procedowana

¹² M. Currit, Pokrzywdzenie.

¹³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.7.1932 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571 ze zm.) – akt nieobowiązujący.

¹⁴ Ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1969 r. Nr 13, poz. 94 ze zm.) – akt nieobowiązujący.

¹⁵ Ustawa z 12.10.1994 r. o ochronie obrotu gospodarczego i zmianie niektórych przepisów prawa karnego (Dz.U. z 1994 r. Nr 126, poz. 615) – akt nieobowiązujący.

¹⁶ Ustawa z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 358 ze zm.).

ustawa całkowicie rewolucjonizuje odpowiedzialność podmiotów zbiorowych, co przesądza o konieczności poświęcenia temu zagadnieniu szerszej uwagi.

W rozdziale III przedstawiono strukturę przestępstw stypizowanych w art. 301 KK. Szczegółowej analizie poddano znamiona przestępstw, rozpoczynając od przedmiotu ochrony (zamachu). Następnie skupiono się na podmiocie przestępstw, stronie przedmiotowej i podmiotowej, formach stadialnych i zjawiskowych, a także przybliżono problematykę zbiegu przestępstw i przepisów ustawy, jak również wskazano na tryb ściągania oraz wymiaru kary i środków karnych. Niniejsze rozważania ukierunkowane były na określenie obecnego kształtu zakresu regulacji prawnej przestępstw ujętych w art. 301 KK oraz rozstrzygnięcie możliwie największej liczby problemów interpretacyjnych, jakie mogą pojawić się w praktyce stosowania przepisów.

Rozważania w rozdziale IV poruszają problematykę kwalifikacji prawnej czynów z art. 301 KK występującej w praktyce orzeczniczej. W tym celu poddano analizie orzecznictwo SN i sądów powszechnych pod kątem ukazania praktyki dokonywania subsumpcji przepisu z art. 301 KK. Przeprowadzona weryfikacja pozwoliła dobitnie ukazać jurydyczne problemy, z jakimi zmagają się organy orzekające, rozpoznając konkretne sprawy w oparciu o wyżej wskazaną kwalifikację prawną czynu, jak również uczyniły uwypuklonym fakt, że analizowane przepisy wyjątkowo rzadko występuje samodzielnie w kwalifikacji prawnej.

Rozdział V dotyczy etiologii przestępstw stypizowanych w art. 301 KK. Znajomość czynników warunkujących istnienie i dynamikę przestępczości ma decydujący wpływ na kierunki prac legislacyjnych w zakresie kryminalizacji działań wpisujących się w pojęcie patologii życia gospodarczego. Trafna typologia określonych zachowań, a nadto prawidłowe stanowienie prawa koreluje z efektywnym systemem zwalczania i przeciwdziałania określonych nadużyć. Starania wykreowania uniwersalnej systematyki czynników kryminogennych przestępczości gospodarczej dały asumpt do przyjęcia ich różnych klasyfikacji. Wśród kryminologów przyjął się dwupłaszczyznowy podział czynników kryminogennych przestępczości gospodarczej na ekonomiczne oraz społeczno-kulturowe¹⁷. W niniejszej monografii zdecydowano się na nieco inne ujęcie. Z uwagi na specyfikę analizowanej grupy przepisów przedmiotem analiz uczyniono czynniki instytucjonalnoprawne oraz czynniki społeczno-ekonomiczne, które istotnie korelują z dobrem prawnym chronionym przez przepis art. 301 KK. Przyjęty podział w żaden sposób nie dyskwalifikuje pozostałych czynników szeroko opisanych w literaturze, jednak z uwagi na zakres niniejszej publikacji, ograniczono się do tych, które w szczególnie sposób determinują analizowany rodzaj przestępstw.

Rozdział VI zawiera rozważania w zakresie fenomenologii przestępstw stypizowanych w art. 301 KK. Fragment ten posiada zatem charakter *stricte* kryminologiczny, przedstawiono w nim rozmiary przestępczości ujawnionej i osądzonej w świetle wyników badań statystycznych obejmujących dane Komendy Głównej Policji, jak również danych statystycznych MS. Dbając o rzetelność naukową w ramach przeprowadzanych

¹⁷ O. Górniok, Czynniki, s. 10.

badan, powyższa analiza statystyczna została wykonana przy użyciu pakietu IBM SPSS Statistics 25. Wyniki badań pozwoliły ukazać fenomen badanego zjawiska, jak i pochylić się nad zagadnieniem „ciemnej” liczby.

W ramach rozdziału VII przedstawiono instytucjonalny system zapobiegania i zwalczania przestępczości gospodarczej, co z kolei stanowiło asumpt do określenia propozycji w zakresie wytoczenia kierunków na rzecz poprawy efektywności zapobiegania i zwalczania przestępstw gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki przestępstw przeciw wierzycielom.

Rozdział VIII ogniskuje się wokół wybranych praktycznych aspektów badanych przestępstw. Przeprowadzane badania miały na celu zestawienie zgłaszanych dotychczas w literaturze postulatów, jak również własnych założeń mających wyraz w przyjętych problemach i hipotezach badawczych z rzeczywistym obrazem przestępstw z art. 301 KK. W ten sposób wykrylano nieprawidłowości i trudności w kontekście przeciwdziałania i zwalczania przestępczości gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem przestępstw stypizowanych w art. 301 KK. Powyższe pozwoli na holistyczne ujęcie badanego zagadnienia, które w ocenie autorki nie powinno być dyskutowane w oderwaniu od jej praktycznych wymiarów.

Monografię wieńczy podsumowanie, w którym dokonano weryfikacji postawionych hipotez badawczych oraz zgłoszono postulaty zmian w ujęciu dogmatycznym, jak i praktycznym stosowania przepisów w art. 301 KK. Niniejsza monografia powstała na podstawie rozprawy doktorskiej „Przestępstwa z art. 301 KK w ujęciu prawnokarnym i kryminologicznym”, obronionej na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku 17.6.2019 r. Istotne zmiany, w porównaniu do rozprawy doktorskiej, która została przedłożona do recenzji w lutym 2019 r., zostały wprowadzone w kontekście uwag poświęconych przedmiotowi ochrony przepisu z art. 301 KK. Badania będące podstawą niniejszej monografii prowadzone były w czasie, gdy tytuł Rozdziału XXXVI, w którym umieszczony jest art. 301 KK, brzmiał: „Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu”, co w dużej mierze determinowało kierunek badań i wniosków na płaszczyźnie dogmatycznej. Nowelizacja KK, ustawą z 15.3.2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy – Kodeks karny¹⁸, nadała Rozdziałowi XXXVI KK nowy tytuł – „Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym”, co spowodowało, że część wniosków stała się nieaktualna, jednocześnie utwierdzając o zasadności wysuwanych postulatów.

Autorka w tym miejscu pragnie złożyć szczególne wyrazy uznania i podziękowania promotorowi rozprawy – Pani prof. dr hab. *E.M. Guzik-Makaruk* – za trud włożony w opiekę naukową, zaangażowanie, ogromne wsparcie na każdym etapie przygotowywanej rozprawy, otwartość na rozwój w obszarze prawa karnego gospodarczego oraz stworzenie doskonałych warunków do rozwoju naukowego.

¹⁸ Dz.U. z 2019 r. poz. 870.

Autorka składa również podziękowania recenzentom w przewodzie doktorskim: prof. dr. hab. *W. Pływaczewskiemu* i dr. hab. *J. Sawickiemu*, prof. UWr – za cenne uwagi, które zainspiowały do wypracowania ostatecznego kształtu przedstawionych rozważań.

Słowa podziękowania pragnę również skierować do Pana prof. dr. hab. dr h. c. *E.W. Pływaczewskiego* za stworzenie znakomitych warunków do rozwoju naukowego, za okazaną pomoc i życzliwość.

dr Paulina Pawluczuk-Bućko

Białystok, sierpień 2021 r.

Przejdź do księgarni →



ksiegarnia.beck.pl